

Biblia: Aj keď ju nepochopíte, zasiahne vás

Mária Bilá | Katolícke noviny | 01.06.2019

Predstavenie Biblia, ktoré uvádza divadlo Aréna v koprodukcii so Slovenskou filharmóniou, je jedným z tých, ktoré viac ako pochopiť musíte precítiť. Juraj Kukura v ňom číta vybrané úryvky Starého a Nového zákona, dôležitá je aj výtvarná performancia predvádzaná priamo počas deja na javisku.

Jeden herec, jedno plátno, jeden orchester, jedna Biblia. A nič viac. A predsa to stačí.

Pofrkaná bieloba

Na počiatku bolo biele plátno. Možno preto, lebo Boh stvoril človeka na svoj obraz.

Na začiatku bol tiež rozprávač. Alebo skôr – čitateľ. Muž v bielom obleku.

Muž, ktorý predčíta slová Slova. Žiadne iné nezaznejú.

Na počiatku bolo stvorenie s tým niekoľkokrát zduplikovaným „a Boh videl, že je to dobré“.

Potom však náhle, mimo známej chronológie, prišiel žalm. Muž v bielom už nesedí, muž v bielom kráča. Muž v bielom už nehovorí o Bohu v tretej osobe, ale prihovára sa mu (slovami žalmu) v prvej. Muž v bielom už nie je pasívny, muž v bielom berie do ruky čiernu farbu – a na bielom plátne vznikajú prvé škvrny.

Veľa škvŕn, veľa vrstiev

S každým novým biblickým príbehom pribúdajú na plátne nové škvrny, vždy iných farieb. Pribúdajú aj na mužovom bielom obleku.

Svet človeka stále menej pripomína počiatok.

Divák sa môže (musí) pýtať, podľa akého kľúča boli vybrané biblické úryvky, ktoré muž (či vlastne človek, pars pro toto zastupujúci ľudstvo, nie ani tak v zmysle kolektívu, ako jednotlivo každého z nás) číta.

Hľadať aj v tom kód, symbol? Ak áno, tak potom jedno predstavenie na jeho dekódovanie nestačí; Biblia má nato príliš veľa vrstiev. Tá, ktorú máme na policičke či na stole, i tá, ktorú možno sledovať zinscenovanú divadlom Aréna.

Vyselektované

Nie je to dramatizácia Biblie – je to jej čítanie. Možno aj preto sa divák sústreďí na intonáciu, pauzy, tempo, dôraz v reči čítajúceho. Tieto aspekty dávajú často nové podtóny predčítaným príbehom, ktoré čítal či počul veľa rás.

Príbehy na seba nenadväzujú a často sa ani nedopovedia, dochádza nielen k (očakávanej) selekcii príbehov, ktoré zaznejú, ale aj ich častí. Rozprávač ich navyše oddeľuje žalmami. Navyše, mnohé úryvky, ktoré by čakal, vôbec neodznejú.

S každým novým biblickým príbehom pribúdajú na plátne nové škvrny, vždy iných farieb. Snímka: Divadlo Aréna

Ten, kto biblický obsah pozná, v tom môže špiť a hľadať autorský zámer a hádať, prečo práve tieto úryvky, prečo práve v takom poradí. Neorientovaný divák však zrejme bude cítiť zmätok, najmä ak si z vypočutého bude chcieť v hlave vytvoriť ucelený príbeh.

V ideálnom prípade to azda pojme ako výzvu zoznámiť sa s jej obsahom vlastným čítaním.

Vzal na seba naše fľaky

A keď už na bielom plátne nie je takmer žiadne biele miesto, nastáva zaujímavý zvrät. Muž, niekedy v bielom, teraz inkarnovaný do všetkých možných farebných škvŕn, si skladá sako. A pribíja ho na plátno. Zafŕkané sako na zafŕkanom plátne.

Ktovie, na čo sa dívame.

Na človeka, ktorý práve zabil Boha?

Na Boha, ktorý práve obetoval syna?

Na človeka, ktorý chce v sebe zabiť Boha?

Na Boha, ktorý chce svojou smrťou zachrániť človeka?

Zašpinené ruky pribíjajú sako – a to visí na plátne, ktoré už nikdy nebude biele. Ale ten muž (už nie v bielom, hoci biely podklad látky nemôžu poprieť ani početné machule) sa takto zbavil časti škvŕn, ktoré na sebe do tejto chvíle nosil.

Blahoslavený vzkriesený

Nepríde vzkriesenie. Prídu podobenstvá. Akoby mememento, akoby posledné slová, akoby najdôležitejšie slová toho, koho usmrtili, aby už nehovoril.

Prichádzajú ako odkaz.

Ale možno aj ako zhrnutie jeho životného príbehu.

Predstavenie Biblia sa blíži k svojmu finále. K inému, ako sme čakali. A možno inému, aké by sme chceli.

RECENZIA

Pre niektorých možno bude vzkriesenie v tomto prípade, v tejto verzii, katarziou. Pre iných možno nie.

Nech však už Biblia vyvolá a vydoluje hocijaké emócie, isté je, že nejaké budú, prídu.

Podobne, ako keď sa človek díva na abstraktnú maľbu – aj keby nechápal, cíti. A možno o to tvorcom šlo. A možno to stačí.